

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P. GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

DRUGI
NAJSTAREJŠI
jugoslovanski
socialistični list.

ST. — NO. 1250.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office

+ Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 27. AVGUSTA, (AUGUST 27,) 1931.

Published weekly at

\$2500 per year

LETO—VOL. XXVI

EKONOMSKI NERED TIRA ANGLIJO V NAZADOVANJE

FINANČNE ZAGATE VZROK KRIZI V MAC DONALDOVEM DEL. KABINETU

Od delavske h koalicijski vladi.—Propadanje angleške izvozne trgovine.—Za balanciranje budžeta

Do svetovne vojne je bila začela gaziti v deficit, ki bo v tem ali v naslednjem fiskalnem letu narastel na podlagi sedanjih izplačil na kakih \$600,000,000. Takega primanljajajo pa Anglia ne zmore, ako se noče izpostaviti nevarnosti finančnega poloma in končnemu bankrotiranju.

Angleži so s ponosom poudarjali, da pokrivajo dežele Velike Britanije četrino zemljanske oble. Četrina prebivalstva vsega sveta je pod angleško zastavo.

Država, ki zatonjuje.

Ze med vojno in posebno po vojni moč angleškega imperija pesa. Svetovni finančni centrum je prevzel Londonu New York in deloma Pariz. Angleški dominioni, kot Avstralija, Kanada, Južna Afrika in Irska, so v bistvu samostojne države in Francija. Dežela, ki se toliko zadolži, pa izgubi svojo takozvano neodvisnost in pride več ali manj pod vpliv upnikov. Angleška vlada bi rajše dobila čimveč kredita in posojil v Zed. državah, da izplača obligacije Franciji in se reši njenega pritiska.

Selitev zlate rezerve.

V taki situaciji se nahaja Anglia že zdaj. Krediti pojavijo, angleška zlata rezerva pa se pod pritiskom finančnih transakcij in špekulacij seli v Pariz, New York in Basel.

Pomoč Angliji v tem položaju lahko nudijo Zedinjene države in Francija. Dežela, ki se toliko zadolži, pa izgubi svojo takozvano neodvisnost in pride več ali manj pod vpliv upnikov. Angleška vlada bi rajše dobila čimveč kredita in posojil v Zed. državah, da izplača obligacije Franciji in se reši njenega pritiska.

Težkoče delavake vlade.

Angleška delavska stranka z MacDonaldom na čelu je prevzela vlado Anglike v drugi 9. juniju 1929. Dve in pol leta se je borila z zapletenim gospodarstvom, s političnimi križami v kolonijah in Indiji, z notranjimi problemi Anglike in z diplomatičnimi državami na raznih konferencah. Največ uspeha je beležila angleška delavska vlada v prizadevanjih za razorazitev, za prekinjenje tekme v gradnji vojne mornarice med Zed. državami in Anglijo, in v pripravah za splošno razorazitveno konferenco, ki se ima pričeti februarja prihodnjega leta. Ni pa mogla uspeti s temeljnimi socialnimi reformami, niti ni mogla preprečiti nazadovanja angleške zunanjne trgovine. Veliko si je prizadevala pomiriti Indijo in pridobiti vse indijske sloje in gibanja za skupno konferenco v Londonu, katera naj določi novo ustavo, ki bi sličila ustavi angleških dominionov, in s tem bi postala Indija enakopravna dežela.

Predručenje tokov.

Pred vojno je bila Anglia najjačja na morju — zvali so jo gospodarico oceanov. Njeni premoći sta postajali nevarni le Nemčija in Zed. države. Angleška zunanja trgovina je bila ogromna. Angleški otok se je pretvoril v eno samo industrialno središče. Vojna je obrnila toke drugam. V zunanjih trgovini in v bogastvih so prišle na prvo mesto Zed. države, Anglia pa se je zakopala v dolgove. Dominioni so se uhladili napram nji, Indija, je dvignila glavo in sporočila, da je njen zahteva po osvoboditvi zelo resna in jo bo izvajala do skrajnosti.

Armada nezaposlenih.

V kolonijah je prestiž londonske mogočnosti padel. Izvoz se je manjšal in Anglia je bila med prvimi, v kateri se je rekrutirala velika armada nezaposlenih. Postala je trajna in se večala, da šteje že okrog 2,500,000 brezposelnih delavcev. Nobenega upanja ni, da dobi zanje v sedanjih ekonomskih razmerah, ki vladajo po svetu, delo zanje.

Podporo brezposelnim.

Dolžnost delavske vlade je, da skrbi za brezposelne. Po sedanjih določbah je oznenjen nezaposlen delavec deležen \$4.25 tedenske podpore, njegova žena \$3.75 in za vsakega otroka še 75¢ dodatne podpore. V fond za brezposelne prispevajo korporacije, država in delavci sorazmerno, toda dohodki ne pokrivajo izdatkov vsled česar se mora vlada zadolževati, ali pa omejiti podpore.

Uvod v sedanjo krizo.

Po prošli finančni paniki v Nemčiji je prišla v kritičen položaj tudi Anglia, in izgleda (Nadaljevanje na 3. strani).

Ako je vam
naročnina
POTEKLA,
ali ste jo že
obnovili?

Denar v "nebotičnikih" slabo investiran

V ogromnih stavbah v mestih, kot je Chicago, je okrog 15 odstotkov uradov in drugih lokalov neoddanih, ker ni zadost najemnikov in teji depresiji ne tolikšne potrebe za urade in trgovske lokale, vsled česar je šla že marsikakšna korporacija, ki lastuje tudi ali na "nebotičnik", na kant.

Proti selitvi urada soc. stranke v Washington

Socialistična stranka mesta Milwaukee se je izrekla proti selitvi glavnega urada socialistične stranke iz Chicaga v Washington.

ODPOR PROTI MACHADOVI DIKTATURI NA KUBI

Prebivalstvo Kube je že dolgo nezadovoljno z vlado predsednika Gerarda Machado zaradi njegovih diktatorskih metod in pa ker ni storila ničesar, da ubrani deželo pred ekonomsko krizo. Kuba je otoška republika na Atlantiku v centralni Ameriki. Ima okrog tri milijone prebivalcev. Njeno glavno mesto je Havana. Pravi vladar Kube je ameriški kapitalizem. Zed. države si laste s posebno pogodbo privilegij "protektirati" Kubo, kar v praksi znači protektiranje take vlade na Kubi, ki je poslušna dekla ameriškega kapitalizma. Domači žive včas naravnemu bogastvu "svoje" dežele v veliki bedi. Namesto da bi Machadova vlada kazila storila v krizi, je "puntarje" spravljala spoti z zaporom ali na kak drug način. Več revolucionarnih voditeljev so njeni vojaki vjeli in jih vrgli v zapori v trdnjavi Cabanas v Havani, ki je tu na sliki. V bojih med vladnimi četami ter uporniki je bilo mnogo sto ljudi ubitih in ranjenih. Bitke so se pričele pred tremi tedni. Revolucionarji zahtevajo povrnitev k ustavnemu vladu in s tem svobodne volitve ter politične stranke. Ljudstvo je na njihovi strani in predsednik Gerardo Machado je izprevidel, da je njegova diktatura zgrajena na trhli podlagi.

NEW YORK PLAVA V MLAKI ZLOČINSTEV. UBIJANJE OTROK

V New Yorku niti otroci niso več varni pred gangsterji. Nedavno sta se lovili po ulicah dve skupini tolovarjev, ki so streljali vseprek. Petletni deček, ki se je igral na trotoarju, je bil ubit, več drugih otrok obstreljen. Dne 21. avgusta je bil ubitih šest oseb, namreč trije banditje, katere je zalotila policija pri ropu, dva policaja in eden otrok, ki je šel mimo, trinajst pa je bil obstreljen. Od 1. januarja 1930 do julija t. l. je bilo ranjenih 43 oseb na newyorskih ulicah, štirje med njimi smrtno, ker so prišli po nevreč med dva ognja streljajočih se gangstarjev.

Komisije preiskujejo in ugotavljajo, da je uprava mesta New York korumpirana in da je policija v zvezah z zločinci, istotako sodna oblast in razni drugi uradniki. New York upravlja demokratijo, največ pobožni Irki po pokolenju.

Osvobojevanje sužnjev

Abesinski cesar Raf Tafari zagotavlja svetu, da bo s potročjo človekoljubnih organizacij osvobodil dva milijona sužnjev, ki jih imajo gospodarji v Abesiniji. To obljubuje že par let.

Proti selitvi urada soc. stranke v Washington

Socialistična stranka mesta Milwaukee se je izrekla proti selitvi glavnega urada socialistične stranke iz Chicaga v Washington.

POLOMI BANK V RAZNIH KRAJIH DEŽELE SLABŠAJO RAZMERE

V sredu avgusta je v Tolidu zaprljo vrata sedem bank, v katerih imajo vlagatelji milijoni dolarjev. Dne 18. avgusta je v Los Angelesu prenehala s poslovanjem United States National banka, ki je imela osem podružnic. Ima okrog \$13,000,- 000 vlog.

Proti uradnikom Waukegan State banke v Illinoisu je državni pravnik podvzel korake, da jih pritira na sodišče vsled njihovega nepoštenega ravnanja z ljudskim denarjem. Banka je zaprla vrata 17. junija. Prizadetih je tudi mnogo Slovencev.

Ker je državna kot federalna oblast nadzorstvo nad bankami želo zanemarjala, je še mnogo denarnih zavodov, ki se s težavo rinejo skozi in so zelo na šibkih nogah. Vlagatelji bi radi imeli vanje zaupanje, pa ker vidijo iz raznih obravnav, kako brezbrzno so protektirani ljudski interesi, ni čudno, da vprizarjajo navale, s katrimi v marsikatrem slučaju povzročijo le sebi največ škodo.

VZGLEDI VLEČEJO

To, kar je storil govor na Oklahome za domačo oljno kompanijo, bi lahko storil za delavce, če bi bil socialist. Mislite si, da bi govor na pozval državno milico v Pennsylvaniji in ji ukazal: "Glejte, da ne bo skrovil nobenem premogovniku. Ne pustite pričeti z obratom ne enemu rovu, dokler ne bodo plačali rudarjev med 6 in 8 dolarjev na dan."

Governer držav Texas in Oklahoma sta dala vojaštvu ukaz v tem smislu, s to razliko, da je bil izdan v korist privatnim interesom, ker so politično organizirani, delavci pa niso.

Barometer krize

Zvezna statistika pravi, da je leta 1929, ko so se začela "prosperitet" majati tla, propadlo 642 bank, leta 1930 pa 1,345 bank. V prvi polovici leta 1931 je zaprla vrata 684 bank.

POLICIJA ZA "RED IN MIR"

Delavstvo tekstilnih tovaren je že dolgo v borbi proti težkim delavnicam, ki vladajo v tej industriji. Ker je na strani kompanij sodna in administrativna oblast, je boj delavstva toliko težji. Slika pokazuje policijske silnice, ki razganja stavkarje v Padersonu N. J., ki so bili upošljeni v tovarnah svile.

Glasovi iz Našega Gibanja

Naša agitacija v naselbinah LaSalle, De Pue in Oglesly, Ill.

Poroča ANTON VIČIĆ.

V LaSallu, De Pue in Oglesly ter sosednjih krajih sem se mudil dobrej deset dni, ne toliko radi agitacije za list, nego deloma radi agitatoričnih opravkov in pa ker sem s tem končaval svojo turo po južnem Illinoisu in St. Louisu in so bile omenjene tri naselbine zadnje, katere sem obiskal. Agitacija je v južnem Illinoisu in v St. Louisu me je utrudila, prvič ker je bilo delo naporno, klubov JSZ. tam ni in somišljeniki so raztreseni, drugič pa, ker me je spremila skor vso pot nezvona vročina. V La Sallu pa sem se nekako oddahnil.

Pričakujem, da dobijo JSZ. s časoma v naselbinama St. Louis, Mo. in Peoria, Ill., katere sem obiskal, važni postojanki. Če bodo somišljeniki količaj energični, bo JSZ. v obeh mestih kmalu dobila nova socialistična kluba, ki se bosta razvila v močni trdnjav.

Povsod sem opazil tisto "ameriško politiko", katera delave zavaja, jim kaže za vado službe, da lovi glasove, in si še zaslombe med ljudstvom s populariziranjem sladkobesednih in mnogo oblubljajočih "politišnov". Naravno, da je delavstvo kot razred v Illinoisu vsled tega brez politične moči. Kadar zboruje legistatura, pošiljajo delavske unije v Springfield lobiste, da nagovarjajo poslanke, naj glasujejo za delavstvu naklonjene predloge. Za take meštarje potrebujejo veliko denarja. Ako bi se zavezale za podpiranje socialistične stranke, bi poslate v Springfield delavske poslanke, ki bi delali za ljudstvo ne da bi jih kdo silil ali prigovarjal.

Slovenci imamo pogovor, "svoji k svojim". Naglašajo ga najbolj trgovci, češ, rojaki, kupujejo v trgovinah rojakov! Pomen tega pogovora pa lahko razširimo. Kaj, če se bi začeli delavci ravnati po njemu? Ali ne bi bilo razveseljivo, če bi začeli delavci trumoma pristopati v SVOJE organizacije, kot so klubi JSZ. in soc. stranek? Ali bi vas ne veselilo, ko bi čitali, da delavci v množicah naročajo SVOJ list "Proletarca"? Mar bi ne bilo dobro za splošnost, ako bi delavci oddajali svoje glasove v večini SVOJIM kandidatom namesto kapitalističnim?

Zato vam klicem, delavci in delavke, ravnavajte se tudi vi po geslu, "svoji k svojim"! Na agitaciji čujejo človek mnogo pritož. Ljudje iščejo napake, in napak je res dosti. Žal pa, da jih iščejo najrajsje pred drugimi pragi in le malokatetri tudi pred svojim. Premašo se poglove v načela. Preprčanje v preizkušnji odpade, zapisa sapica, in marsikdo odleti. Ni prav tako, toda dogaja se in pomoč ne bo, dokler se delavstvo bolj ne izobrazi v socialističnem duhu.

Naletiš na take, katerim je vse prepočasno. Nikamor ne pridemo. Ničesar ne dosežemo. Bo menda zmerom tako. Dokazuješ, argumentiraš, in prepričavaš. Vsega tega ne bi

UNIČEVALNA SILA KOBILIC

V prvem predelu slike je koruzno pole v enem pasu Nebraske kakor je bilo predno je prišel nanj oblak kobilic. V drugem predelu vidite le še nekaj stebel in v tretjem vse golo. Kobilice so polje popolnoma očistile zelenja.

IVAN MOLEK BO PREDVAL V CANONSBURGU

Strabane, Pa. — V nedeljo 6. sept. bo predaval v dvorani društva "Postojnska Jama" SNPJ pod pokroviteljstvom kluba št. 118 JSZ. s. Ivan Molek, glavni urednik Prosvete, o predmetu, "Ameriški delavci včeraj in danes".

Ob tej priliki nastopi tudi pevski zbor "Ilirija" pod vodstvom R. Peterška. V pokritje stroškov bo vstopnila 25c.

Vsi poznate Ivana Moleka kot dobrega urednika in pisatelja, toda on je tudi dober predavatelj. Predmet, o katerem bo govoril, je važen, kajti pojasmil bo, kaj je ameriško delavstvo bilo in kaj je danes. Iz takih predavanj se učimo boljši spoznavati svoje zmote ter se izpopolniti za borbo v boedo. Vabimo rojake in rojakinje v vseh naselbinah tega okraja, da pridejo na predavanje v čimvečjem številu. Količkor je nam znano, je to prvič, da bo Ivan Molek predaval v zapadni Pennsylvaniji. Ne zaudite te prilike.

Louis Bartol.

Važna konferenca okrožne Prosvetne matice JSZ.

v Bridgeportu

Bridgeport, O. — Ali agitirate, da pride na konferenco soc. klubov in društv Prosvetne matice JSZ. v nedeljo 20. septembra iz vaše naselbine čimveč udeležencev? Zborovanje se prične ob 10.00 hod. v društvenci dvorani na Boydsville. Po konferenci se vrši blizu te dvorane piknik in shod. Prostor piknika vam bo viden, ko pridejte do dvorane. Glavna govornica v slovenskem in angleškem jeziku bo sodružica Jane Fradel iz Latrobe, Pa. Ko jo boste čuli, vam bo v vzpodbudo. Privedite na piknik svoje sinove in hčere, kajti od mladih je odvisna bočnost delavskega gibanja. Sodružica Fradel je nastopila

ž na mnogih delavskih prireditvah. V stranki je aktivna od otroških let.

Vstopnina na piknik je prostata. Pridite vse.

Cujemo, da nastopi na pikniku tudi mladi s. Victor Tušek iz Power Pointa. S čem nas bo iznenadil, bomo videli na pikniku. Pevski odsek kluba št. 11 zapoje nekaj pesmi. Vsakojakega razvedrila bo dobiti za vse. Pričakujemo gostov obližnjem in daleč. Vabljeni so tudi naši somišljeniki v Windsor Heights, W. Va. Njihova mladina je naklonjena naši stujejo, posežejo najaktivnejši člani v svoje župe. Zalagajo tudi za druge izdatke. Tajnik okrajne organizacije izvršuje svoje delo zastonj; še priznanja ne dobi za svojo pozrtvalnost in ga ne išče.

Tudi tisti, ki so aktivni, bi se lahko duševno in fizično učenili ter škrpali z zobmi. Za revolucijo bi se navduševali z jerušom ter z jezikom poklali vse kapitaliste, na volilne dneve pa bi glasovali za kapitalistične kandidate, kakor store drugi delavci.

Prijatelji, povem vam, da ako res želite boljše razmere in če ste res za odpravo sedanega krivčnega stanja, se boste moralci začeti brigati za svojo usodo drugače nego se zdaj. Morali boste v organizacijo in delo zanje se vam ne bo smelo upirati. Armada zmešanih misli in polna lenobe ne bo nikoli zmagovala. Vi veste in drugi vemo, da tako kot je, ne bo moglo obstajati. Preobrat pride, če ne naš, pa fašistični Sovraštvo proti tujerodcem zoper brsti. Svobode bo čezdaj manj. V enem ali dveh letih kaosa se lahko izčema fašistična diktatura, in tedaj vam bo zelo zelo žal vaše brezbržnosti.

Joseph Snay.

Poglobite se v tale vprašanja: Ako bi vi in drugi delavci pred desetimi leti vzeli vladu do republikancem in demokratom ter jo izročili socialistom, ali mislite, da bi živel takoj mizerno karok živite sedaj? Ako so kapitalisti taki mojstri pri "talantu" prosperitete, čemu jo ne razdele? In še to: Zakaj se kapitalisti tako zelo trudijo, da bi preprečili jačanje socialistične stranke? Ali morda zato, ker hočejo kapitalisti vam dobro?

Kričanje, ki ga ponujajo takozvani "revolucionarji", ne prinese osvoboditve. Le razumen boj, ki ga vodi disciplinarna, preizkušena delavska stranka, vodi v zmage ljudskih interesov.

Med udeleženci je bilo 90 odstotkov Američanov. Pisec je razdelil okrog 100 izvodov glavnega socialističnega tedenika "New Leader" in par sto pamfletov "Slavery in the Coal Fields". Trem lokalom, vključivši klub št. 69 JSZ. smo pridobili več novih članov. Prebitki znaša nekaj naj \$40. Med udeleženci je bil iz Indiana County en član šolskega odbora, ki je izjavil, da bo deloval v svojem okraju za ustanovitev socialističnih postojank.

Dvorana, kjer zboruje odbor naše stranke tega okraja, stane \$35 na leto. Najemnina dvorane za shode nas stane običajno \$12. Alko kolekte ne zado-

s čikaške univerze s. Kimball, s. Limberg iz Pittsburgha, star veterinar Will Adams, ki je že v 73. letu, a je govoril nad pol ure tako prepričevalno in iskreno, da ni bilo med udeleženci čuti nikakega šuma, in s. Thompson iz Bostonia, Mass. Slednji je bil vsled svojih aktivnosti med stavkarji v tekstilnih tovarnah obsojen na šest mesecev zapora. Zelo je delaven v soc. stranki in zdaj pomaga v njeni agitaciji v Penni. Kandidira v svoji državi v postavodajo in nadeja se, da nas prihodnji obiše kot član legislature. Tudi mi želimo zmagati tako delavnemu sodrugu.

Kot vam znano, je socialistična stranka v Penni spet upravičena do kolone na glasovnici brez da bi ji bilo v ta namen treba iskati posebnih podpisov. Udeleževati pa se bomo morali v bodoči tudi primarnih volitev.

Sodišče v Pittsburghu je pred tedni odločilo, kot so poročali listi, da smejo za sodnike kandidirati edino odvetniki. S tem so razveljavljeni tisti socialistični kandidati, ki bi bili sicer sposobni in pošteni sodniki, toda niso študirali advokatskih trikov v šolah.

Političarji starih strank imajo tu navado, da se skušajo uiriniti tudi na socialistično glasovnico, posebno na tista mestna, za katera socialisti nimajo svojih kandidatov. V okraju Westmoreland ni noben advokat (lawyer) član soc. stranke in vsled tega za dve sodni mestni nima kandidatov, ravno tako ne za koronerja. Imamo pa jih v druge urade. Poučite se pri sodrugh, kdo so člani stranke in na dan primarnih volitev napravite križ pri imenih pravih socialistov v socialistični rubriki. Eden nečlanov soc. stranke je prilikov izrabil, s čim dobiti peticijo in nato nabral 253 podpisov, s katerimi je volilnemu uradu sporočil, da prigaša svojo kandidaturo za sodnika na socialistični listi. To se ne bi dogajalo, če bi bili delavci bolj pazni, če se bi politično organizirali in agitirali za svojo stranko. Potruditi se bomo moralci, da pridobimo svojim kandidatom kolikor mogoče glasov, in da počašamo stranko za bodoče boje. — Anton Zornik.

Prebivalstvo Illinoisa

Iz podatkov, ki jih sestavlja v cenzus biroju zvezne vlade, je razvidno, da je štel Illinois aprila lansko leto 7,630,654 prebivalcev, med njimi 6,050,000 v Ameriki rojenih belokoscev, 328,972 črncev in 1,218,156 tujerjenih belokoscev. Ostali pripadajo Japoncem, Kitajcem in drugim plemenom.

Poglobite se v tale vprašanja: Ako bi vi in drugi delavci pred desetimi leti vzeli vladu do republikancem in demokratom ter jo izročili socialistom, ali mislite, da bi živel takoj mizerno karok živite sedaj? Ako so kapitalisti taki mojstri pri "talantu" prosperitete, čemu jo ne razdele? In še to: Zakaj se kapitalisti tako zelo trudijo, da bi preprečili jačanje socialistične stranke? Ali morda zato, ker hočejo kapitalisti vam dobro?

Kričanje, ki ga ponujajo takozvani "revolucionarji", ne prinese osvoboditve. Le razumen boj, ki ga vodi disciplinarna, preizkušena delavska stranka, vodi v zmage ljudskih interesov.

Med udeleženci je bilo 90 odstotkov Američanov. Pisec je razdelil okrog 100 izvodov glavnega socialističnega tedenika "New Leader" in par sto pamfletov "Slavery in the Coal Fields". Trem lokalom, vključivši klub št. 69 JSZ. smo pridobili več novih članov. Prebitki znaša nekaj naj \$40. Med udeleženci je bil iz Indiana County en član šolskega odbora, ki je izjavil, da bo deloval v svojem okraju za ustanovitev socialističnih postojank.

Dvorana, kjer zboruje odbor naše stranke tega okraja, stane \$35 na leto. Najemnina dvorane za shode nas stane običajno \$12. Alko kolekte ne zado-

Enaki interesi farmerjev in delavcev

Gurnee Lake, Ill. — Kdor ima skušnje kot delavec in industriji in kot farmer, ve, da sta izkoriščana delavec in farmer enako. Farmer prodaja svoje stvari poceni, bodisi da kupuje njegove pridelke trust ali pa manjši prekupci, delavec v mestih pa plačuje razmeroma visoke cene. Profit gre živilskemu trству in manjšim prekupcem.

Ako se med ameriškimi farmerji razvije zadružništvo, bo koristilo to obojim, ker bo farmer s pomočjo delavskih ustavnih prodajal svoje blago direktno odjemalcem. Mogoče je, da se bodo v tej krizi delavci kot farmerji velike naučili. "Proletarec" mi ugaja in ga čitam redno včas zaposlenosti na farmi v poletnih mesecih. Moja želja je, da bi tak list brali vsi slovenski delavci in farmerji. — Louis Kužnik.

Kdaj bodo boljši časi?

Granville, Ill. — Dopisi v Proletarcu in Prosveti me zelo zanimajo. Iz tukajšnje naselbine ni poročil, kakor da se nam res tako dobro godi in se bojimo, da se ne bi drugod izvedelo. V resnici vlada pri nas revščina in brezdelje, kakor povod.

Vprašujemo se, kdaj bodo boljši časi. Vsakdo si daje upanje, da se bodo razmere preobrnile in da bodo človek priljubljeni zaslužiti vsaj toliko, da bo za najpotrebnejše.

Imamo krizo, pa ne zato ker vsega primankuje, nego ker je vsega preveč. Milijoni stradajo pri ogromnih zalogah živil. Jasno je, da je takša uredna krivčna in vsi vemo, da se jo lahko predrugati. Ali delavci se ne izpametujejo. Namesto, da bi prevzeli vlado, dajojo moč naprej in naprej zastopnikom kapitalizma. Ker se dogajajo slabčasi, smo pa razočarani, namesto da bi grajali samega sebe.

Ljudje sicer iščejo izhodov, ali dostikrat napačno. Neki tukajšnji rojak je pred leti delal pri LaSalle Carbon Coal kompaniji pod nekakšno novočeno unijo, katera je propadla ali zaspala. Ne vem, če se dotični še spominjajo, kako je zapustil U. M. W. of A. in hvalil, da je "nova unija veliko boljša". Prišel pa je spet k "stari uniji", kot se je sam izrazil, pod kaznijo. Veliko rojakov je bilo zapeljanih in temu je sledilo razočaranje.

V teh krajih se je nahajal na agitaciji nedavno Anton Vičič. Naročniki, kateri Proletarca čitajo, so z listom zelo zadovoljni. — Veronika Verbich.

V NEDELJO 6. SEPTEMBRA V WAUKEGAN, ILL.

kjer bo izlet našega delavstva iz naselbin

WAUKEGAN — NO. CHICAGO.

MILWAUKEE — WEST ALLIS,

CHICAGO — SHEBOYGAN — KENOSHA,

RACINE in drugih.

Prirede ga soc. klubi in društva Prosvetne matice. Slovenski in angleški govori. Igre. Plesna in prosta zabava. Vrši se v Možinovem parku. Čitajte naznanila o tej priredi.

KLUBOM IN DRUŠTВOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

FINANČNE ZAGATE VZROK KRIZI V MAC DONALDOVEM DEL. KABINETU

Od delavske h koalicijski vladi.—Propadanje angleške izvozne trgovine.—Za balanciranje budžeta

(Nadaljevanje s 1. strani).

lo je, da je na pragu poloma, če ne izvede drastičnih reform. Mac Donald je poklical na posvetovanja zastopnike konzervativne in liberalne stranke. Finančni minister Snowden ter govornik Amgleške banke Montagu Norman sta jim pojasnila, da je angleški funt šterling v opasnosti. Vsi so soglašali, da je treba izjemnih naredb v svrhu ekonomiziranja, niso pa soglašali, kakšen naj bo program varčevanja.

Konservativci in deloma liberalci so zahtevali, da mora vlada omejiti podpore brezposelnim in znižati plače državnim delavcem. Svoje pogoje so utemeljevali, da prejemajo angleški delavec izmed vseh največjih brezposelnosti podporo in ker ni zanj zadost dohodkov, bodo prej ali slej ob vse, zato je boljše, da se ohrani kolikor mogoče kakor pa pozneje vse izgubiti.

Znižanje plač in podpor. Zahtevajo znižanje plač državnim delavcem z utemeljevanjem, da so se življenske potrebujo v prošlih letih počnele in se naj sorazmerno zniža plače, kajti življenski standard angleškega delavca je po njihovem zatrdilu itak najvišji v Evropi. Konservativna stranka je nasprotovala predlogu, da se zvišajo razni davki; ona trdi, da niso davki nikjer tako visoki kakor v Angliji, nadaljnovo višanje pa bi razmere le poslabšalo. Kapitalistični interesi pravijo, da so tolikšna povražjanja davkov povzročile podpore brezposelnim, pokojnine vdovom in razne druge socialne naredbe, ki stanejo milijone na leto in črpajo Veliko Britanijo.

Unije nasprotujejo. Angleške strokovne unije na drugi strani se protivijo znižanju dole ali podpore brezposelnim delavcem. Med zastopniki strank so nastala nesoglasja in tudi med ministri delavske vlade, v sledi česar je Mac Donaldov kabinet 23. avgusta resigniral. Vlada si je prizadevala vse v danih razmerah, da ostane na površju in reši situacijo, toda manjka ji večine v zbornicu in v sledi tega ni hotela prevzeti sama odgovornost za gospodarske dekrete, kakršne hoče večina.

Prohibicija polni ječe Izmed obsojencev na federalnih sodiščih jih je 60 odstotkov, ki so zagrešili proti prohibiciji. Vladi temu je dejelo nemogoče posušiti.

PIKNIK DRUŠTVA "SLOVENSKI DOM" ST. 86 SNPJ.
v nedeljo 30. avgusta na prijaznem prostoru ob DESPLAINES RIVERJU.

Imeli bomo vsega dovolj. Posebnost poleg raznih tekm in nagrad bo zbijanje kegljev za nagrade. Plesalcem bo na razpolago prostorna plesna dvorana in izvrsten orkester.

Izjema v tem času depresije je tudi to, da bo vstopnina PROSTA za vse.

Kažipot: Vzemite katerokoli kar se severno (4000) do Irving Park Blvd., nato Irving Park kar do konca in potem "bus" 10 minut vožnje do Desplaines reke.

Ker gotovo pričakujemo vaše udeležbe, se vam za poset že vnaprej zahvaljujemo.

ČLANI DRUŠTVA "SLOVENSKI DOM".

Hočete pristno in čisto mleko za vašo deco in ostalo družino. Dovolite da vam postrežemo z njim. Dostavljeno na dom iz naše sanitarno, solnčno zračne NOVE MLEKARNE

WENCHEL'S DAIRY PRODUCTS
EDINA SLOVENSKA MLEKARNA V CHICAGU.
2380-82 Blue Island Ave. Tel. Roosevelt 3673

MANTANAS, MESTO REVOLUČIJE NA KUBI

V Mantanzasu na Kubi so se uporniški čete napolstile teritorija in se organizirale za spapade z vladnimi četami. Več o revolucionarji Kubi je pod sliko na 1. strani.

Veliki skupni izlet v Waukeganu

Važno za naselbino Chicago, Milwaukee, West Allis, Kenosha, Racine, Sheboygan in za Waukegan North Chicago.

Prireditev klubov in društev Prosvetne matice v nedeljo 6. septembra v Waukeganu bo prvi veliki skupni izlet slovenskega in drugega jugoslovenskega delavstva v tem okrožju.

Milwaučanje pridejo z avtomobilom in s posebno karo North Shore železnice. Pravijo, da jim bo delal kratak čas godec, ob enem pa bodo imeli s sabo sodruga Al Benson, ki je šef milwaučkega okraja. Benson bo na tej prireditvi glavnih govornik.

Piknik se udeleži tudi racinski župan s. Wm. Svoboda, ki bo istotako govornik na pikniku, v slovenskem jeziku pa bo govoril s. Fr. Zaitz.

Povabilo je bilno vse posrednike in poslovce, ki so po vstopu angleške delavske stranke v vlado izjavili, da ne bodo podpirali nobenih ekonomskih eksperimentov.

V delavski strani je proti novi politiki Mac Donalda mnogo kritike in bržkone je Mac Donald s tem končal svojo karijeru kot voditelj delavske stranke.

Položaj v Angliji in Nemčiji podaja svetu ilustracijo, kako so v današnji dobi dežele odvisne druga od druge, in kako glupa je sedanja kapitalistična delitev v nasprotoče si države, ki ne le da ne more storiti ničesar efektivnega za ozdravljenje ekonomskih razmer, nego situacijo se poslabšuje.

Mladi sodrugi angleških pododsek tukajšnjih klubov JSZ. se spoprimejo v baseball igri. Piknik se prične ob 10. dopoldne in traja pozno v večer. Drugi dan bo Labor Day, torej se vam ne bo mudilo domov na delo v pondeljek, ako ste toliko srečni, da ga imate.

Kdo bo piknik? Da bo v Waukeganu, to veste. Kje je Slovenski narodni dom, je vam tudi znano. Možinov park, kjer bo piknik, pa je dobrih 10 minut hoda od Slovenskega narodnega doma na 10. cesti.

Vstopnina je klub visokim izdatkom nizka, namreč samo 25c v predprodaji in 10c več

pri vhodu. Vstopnice, od katerih bodo tri dobiti nagrade, so v predprodaji v vseh omenjenih naselbinah.

V prostornem, modernem paviljonu bo plesna zabava. Udeležencem bodo postregli z dejadio in pijačo Waukegančanje skupno z Northčikažani.

Kakor Milwaučanje, se bodo tudi Čikažani pripeljali na piknik s posebno karo North Shore železnice. Kdor nima svojega avta, naj se prijavi za vožnjo v poseben kari po znižani ceni John Raku, 3639 W. 26th St. (telefon Rockwell 2864). Čas odhoda je ob 12. opoldne s postaje North Shore železnice na Adams in Wabash. Pridite na postjo pravočasno, da boste deležni voznine po znižani ceni.

Sodrugi in somišljeniki, naj bo ta skupni izlet naša manifestacija delavske solidarnosti in volje za nadaljnjo delo.

Piknik sosedov 30. avgusta

Cicero, III. — Druž. "Soseďje" št. 449 SNPJ, priredi v nedeljo 30. avgusta izlet na "kranjski hribček" v "forest preserve" nad Steržinarjem.

Peljite se z električno karo do Steržinarja—postaja se imenuje Red Gate, in potem ste kmalu na cilju. Ako se peljete z avtom, obrnite na istem kraju v hrib.

Društvo vabi vse prijatelje in prijateljice, da se udeležete tega izleta v krogu cicerskih sosedov.—Sosed.

Prireditev čikaške federacije SNPJ dobro uspela

Chicago, Ill. — Mnenje prirediteljev piknika čikaške federacije SNPJ., ki se je vrnilo prošlo nedeljo pri Keglu v Willow Springs, je, da je nepričakovano, dobro uspel. Razen iz Detroita je bilo opaziti med udeležencami rojake iz Kansasa, Minnesote, Pennsylvanije in drugih krajev, ki so v Chicagu na obisku. — Poročevalce.

Milwaukee Leader
Največji ameriški socialistični dnevnik.—Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za tri meseca.

Naslov: 540 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

EANINŠTIRIDESETI

DEVETINTRIDESETI ribja kolera!" Bil je že 39. častnik bele armade, ki je padel pod njeni kroglo.

Stirideseti, ribja kolera!" Ko pa je merila pri enainštiridesetemu, je zgršila. Primerilo se je, da je to prvič, od kar je vstopila v četo rdečarmijev. Zaklela je.

Taka je bila MARJUTKA, ki se je borila pod poveljstvom rdečarmijskega četovodje JEVŠUKOVA, kateremu so rekli tudi "malinasto-rdeči".

Enainštirideseti častnik bele armade, pri kateremu je Marjutka zgrešila, se imenuje GOVORUHA-OTROK. Vjeli so ga in Marjutki je bil izročen v varstvo.

"Enainštirideseti" je ruski roman iz civilne vojne. Spisal ga je Boris Lavrenjev. Iz ruščine ga je prevel za "Proletarca" Ivan Vuk. Ta povest je bila že filmirana.

Povesti boste sledili z zanimanjem. Spremljali boste malo četovnikov, ki prezeba in strada po sibirskih stepah, divili se boste njenim naporom in žal vam bo onih, ki omagajo na poti.

Marjutko, ki je stopila v armado in se obvezala, da ne bo živela kot ženska dokler ne bo Rusija svobodna, boste vzljubili. Simpatizirali boste z njo v tragičnih tretnotih njenega življenja, kakor oni na ladji, ki so čuli njen strel v enainštiridesetega ter jo opazovali vsi osupli.

Malinasto-rdeči Jevšukov se vam vtisne v spomin, kajti iz takih kot je bil on ter njegovi tovariši, je nastala rdeča armada nove Rusije.

Pisatelj te povesti je pristaš Sovjetske Unije in roman je napisal iz ljubezni do onih, ki so se borili začelo.

Roman "ENAINTIRIDESETI" smo začeli objavljati s prošlo številko "Proletarca". Kdor jo želi, naj piše ponjo.

Po čikaški Sodomii in Gomori

Ko grem po deželi, vidim in slišim, da Chicago vzlič svoji velikosti med ljudstvom ni na najboljšem glasu. Čikaške grehe opisujejo listi v vseh mestih. Pa tudi naši rojaki niso vsi zadovoljni s Čikago. Smatrajo ga za kraj, kamor je treba poslati asesmente, da se strujejo v milijone. Nekateri nadleguje tudi dim cigar čikaških odbornikov. V ostalem pa imajo naši rojaki do rojakov v Chicagu spoštovanje in obratno.

Jaz sem "star Čikažan", da se po domače izrazim. Ali s Čikago nisem toliko zadovoljen kot z marsikatero drugo naselbino, posebno kar se agitacijski tiče. Odkrito povem, da mi gredo tu sodrugi in somišljeniki manj na roko kakor drugod. Pravijo, "saj si ti star Čikažan, tebi je itak vse znano." Vzlič temu sem dobil v prošlih dneh spet nekaj novih naročnikov. Ce pa hočete vi, sodrugi, bomo ta list v Chicagu še veliko bolj razširil.

V Chicago me je pripeljal iz LaSalla Anton Udovič s svojim avtom, s katerim sva se vozila po agitaciji v lasalskem okrožju teden dni. Pripeljal me je najprvo domov in nato sva odšla v urad "Proletarca". Po kratkem pomenku je šel Udovič naprej po obiskih in opravilih, jaz pa sem nekliko odpocil, v soboto 15. avgusta pa sem na piknik "Save" v Willow Springs. Kako rad bi, da bi bili ob tej priliki zbrani vsi tisti prijatelji somišljeniki, s katerimi sem se prejšnje tedne seznanil na agitaciji po Illinois.

V Chicago me je pripeljal iz LaSalla Anton Udovič s svojim avtom, s katerim sva se vozila po agitaciji v lasalskem okrožju teden dni. Pripeljal me je najprvo domov in nato sva odšla v urad "Proletarca". Po kratkem pomenku je šel Udovič naprej po obiskih in opravilih, jaz pa sem nekliko odpocil, v soboto 15. avgusta pa sem na piknik "Save" v Willow Springs. Kako rad bi, da bi bili ob tej priliki zbrani vsi tisti prijatelji somišljeniki, s katerimi sem se prejšnje tedne seznanil na agitaciji po Illinois.

Waterloo Dry Cleaning Co. COLLINWOOD, O.

Frank Trebec, lastnik

Cistimo, likamo in popravljamo mode in ženske oblike
15805 Waterloo Rd.
Tel. Komarov 1278

Dr. Otis M. Walter

ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.

V uradu od 1 do 6. popoldne, v torek, četrtek in petek od 1. pop. do 8. zvečer.

Tel. LAWNDALE 4872.

V FRANCES WILLARD BOLNJIŠNICI

od 9. do 10. popoldan ob torčkih, četrtekih in sobotah.

“PROSVETA”

Stan za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00.

Ustanavljajo nova društva.
Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. LAWNDALE AVE.

CHICAGO, ILL.

“New Leader”

angleški socialistični tednik.

Izhaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta.

Najboljše urejevanje angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenških delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi. Naročnina zanesljivo zanesljivo.

Naša posebnost so tiskovina za društva in trgovce.

su in v St. Louisu, kajti zaba- pridobila, da se bi naročil. Ta- vali pa zapravim dve ali tri ure ne da bi kaj dosegel.

Počival v Chicagu nisem, ne- go sem šel okrog sodrogov in poizvedoval, ali poznata, ki bi se morda naročil na list. S sodelovanjem so- družice Wegel sem dobil dva, Fr. Tauchar pa me je peljal v Clarendon Hills k Valentini Kobalu, ki se je rad naročil. Name je napravil dober vtip.

Chicago je v marsičem čud- no mesto. Rojaki so raztrešeni kakor ribe v morju. V tem morju ljudi se jih le mal odstotek toliko seznaniti, da so si domači. Več ali manj žive kot tuji in si ostanejo tuji, četudi zahajajo na priredbe, na se- je itd. Temu je krivo tudi to, da nam manjka pravega družbrega središča.

Četudi sem v Chicagu že mnogo let, ne najdeš številnih rojakov, ako nimaš naslov in ne takega spremljevalca, ki poznata svoje sosedje. Ako je kje sodelovanje sodrogov in agitacijski z listi potrebno, je ravno v Chicagu.

Precej naročnikov v Chicagu ima navadno, da pridejo direktno v urad obnoviti naročnino. Jaz seveda ne vem, kateri, a imam pa pri sebi se- znam, iz katerega je razvidno, kdaj komu naročnina poteče. Greman na okrog in vsakemu po- jasnim svoje opravilo. Pripretilo pa se je, da je bilo par naročnikov užaljenih, češ, mi vendar plačujemo vedno direktno uradu! Pojasnim vsem na

PROLETAREC

List za interes delavskoga ljudstva.

Izbaja vsak četrtek.
Indija Jugoslovanska Delavska Tiskarska Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zvezde

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.—
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.Vsi rokopisi in oglaši morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev
v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

Kandidatje po pol milijona dolarjev

Frank L. Smith je bil leta 1926 v Illinoisu izvoljen v zvezni senat. Utilične kompanije, v glavnem Insulove, so potrošile v agitaciji zanj blizu milijon dolarjev. Smith je bil v času kandidiranja načelnik komisije, katera ima po zakonu pravico določevati, kolikšna sme biti voznina na električnih cestnih železnicah v Illinoisu, koliko smojo računati elektrarne in plinarne odjemalcem, koliko sme računati ljudem za poslužbo telefonska kompanija, v kakšni meri lahko konkurirajo avtobusne kompanije drugim transportnim sistemom in take stvari. Torej zelo zelo važna komisija, ki je za svoje delo odgovorna governerju in državi. Člani komisije in njen predsednik prejemajo plačo od države. Istopako je prejel "progresivni" republikanec Frank L. Smith. Služboval je namesto državi privatnim utiličnim interesom. S takim človekom bi multimilijonar Samuel Insul dobil svojim interesom zvestega, poslušnega hlapca, ako bi ga mogel spraviti na še večnejše politično mesto, v zvezni senat. Njegove kompanije so v ta namen potrošile blizu milijon dolarjev v dokazovanju volicem, da je Smith človek, kakršnega v senatu Illinois potrebuje. Bil je izvoljen.

V senatu je nekaj ljudi, ki niso prodani. Velikih prispevkov v kampanjske fonde ne odobravajo. Tudi zakon jih ne dovoljuje. Proti priznanju Smitha za senatorja so vložili ugovor, temu je sledila obsežna preiskava in na podlagi dogmanj je večina senatorjev njegov mandat razveljavila. Na izpraznjeno mesto je imenoval governer izključenega Smitha — kajti tudi governer se je zavedal, komu mora služiti, toda senat ga je znova odklonil.

Profesor C. H. Woody je napisal knjigo "The Case of Frank L. Smith", v kateri opisuje njegovo koruptno izvolitev. Omenjal je tudi Julius Rosenwald. Zdaj pa je Smith objavil, da profesor Woody ni povedal vsega, kajti v knjigi ni zapisano, da je Smith ponujal Julius Rosenwald 10,000 delnic Sears Roebuck kompanije, aka umakne kandidaturo v prilog republikancu Hugh Magillu. Dotične delnice so bile vredne tedaj pol milijona dolarjev in pozneje bi dobil zanje nad milijon.

Po milijona kandidatu Smithu je bilo ponujano zato, da bi se umaknil. Samuel Insul je potrošil zanj nad pol milijona zato, da je bil izvoljen.

Julius Rosenwald je hotel v senatu zastopnika za svoje interese. Skušal je priboriti zmago svojemu kandidatu in bil pripravljen v ta namen plačati drugemu pol milijona, da se bi umaknil v prilog njegovemu aspirantu.

Frank L. Smith se je odločil za Insu ove interese populoma in ostal v kampanji. Insul je sicer zmagal, toda v tekmi z Rosenwaldom je bil preliberalen z razsipanjem stotisočakov in senat je moral sebi v kredit odvreči tako očitno kupljenega senatorja.

Kar je za zdravo pamet nezapadljivo je, kako to, da delavci vzlič takim odkritjam še vedno glasujejo za kupljene kandidate, kateri jim nominirajo kapitalisti.

Profit in davki

Davki so se v par desetletjih dvignili do vratalomnih višin. Koncem konca jih plačajo samo konsumenti. Vse, kar plača kapitalist, dobri nazaj s pomočjo podražitve tega, kar prodaja. Če pa bi občine in države lastovale vsaj razne javne naprave, prometni sistemi itd., bi šel dobitek, ki ga zdaj jemljejo privatniki, v ljudske blagajne. Davki bi bili polagoma odpravljeni. Toda pod kapitalizmom se to ne izvrši.

Od kje pride rešitev?

Kdor čaka rešitev doma v senci ali pozimi za pečjo, jo ne bo dočakal, niti ne deležen, kadar pride. Preobrat potrebujejo delavnih, mislečih ljudi, ne živih mrljev, ki čakajo, kdaj jim prične padati mana z neba.

OBSODBA ZLOČINCEV ALI RAZMER?

Zločinci med mladino se množe. Wickershamova komisija, ki je po naročilu predsednika Hooverja preiskovala vzroke, navaja med drugimi prohibicijo, brezposelnost in pomankljivo, oziroma napačno vzgojo. To troje je vzrok tudi zločinu, ki se je dne 12. avgusta dogodil v Ypsilantiju, Mich., blizu Ann Arborja. V avtomobilu kraj pota so zjutraj imenovanega dne našli štiri ožgana trupla—dva fanta in dve dekleti—ki so na vrhnjih sliki. Preiskava je dognala, da so bili najprvo mučeni, potem ustreljeni in končno še pobiti na tla s kamenjem ter ročajem revolverja. Napadalci so zatem naložili trupla nazaj v avto, ga zapeljali stran od ceste, namocili s sedeže v avtu in obleko ubitih z gasolinom ter avto začigali. Po odkritju zločina je oblast arretirala mnogo osumljencev in nekatere mučila po nedolžnem, kakor je običaj. Kmalu je dobila tudi prave krivice, tri fante (med njimi eden črnec), ki so zločin priznali in bili v teku šestih ur obojeni na dosmrtno ječo. Sodnik je izrekel obžalovanje, da jih ne more poslati v smrt, kajti država Michigan ne dovoljuje smrtno kazni. Zločince so protestirali pred razjarjeno množico v Ann Arborju deputiji in državna milica. Vzelo je mnogo napora, da so jih obvarovali pred linčanjem. Zločinci ter ubita fanta so sosedje. Dekleti sta prišli v Ypsilanti na počitnice iz Cleveland. Kot je običaj med mladino, so se zvečer zabavali in ljubimkali na vožnji v avtu. Na "trati zaljubljencev", kjer so bili usodno noč v avtu, so bili napadeni. Ena dekle so tudi posili. Napadalci so se izgovarjali, da so rop, posilstvo in umore izvršili v pisanosti. Preiskava je dognala, da so res pili "munjanja" v neki beznici. Valedi tega zločina je začela oblast bolj strogo preganjati butlegarje.—Ako hoče ameriško ljudstvo obvarovati mladino pred moralnim pogrejanjem, je treba temeljiti reform v prohibiciji, zasigurati je treba vsem službe in očistiti vzgojni sistem. Vsled nevednosti mnogih staršev pouk doma v takih družinah le malo zaleže, oziroma ga sploh ni. Otroke kvarijo nizvredni magazini, šund-povesti v dnevnem tišku in profitarska filmska industrija. V blazni dirki za dolarjem je Amerikanec pozabil, da zaigrava svoje najdražje. Posledice so tu in nič ne izgleda, da bi jih sedanji sistem mogel odpraviti.

"Prosvetno" romanje

"Zastopniki" ameriških Slovencev na Brezjah

V "Glasilu KSKJ" z dne 18. avgusta je na prvi strani dolg opis "veličastne manifestacije katoliških Slovencev na Brezjah", katere se so udeležili tudi ameriški izletniki. Dopis opisuje procesijo, v kateri so nosili "čudodelno podobo Marije Pomagaj". Pred cerkvijo je v daljšem govoru razlagal dekan Anton Skubic 1500-letnico efskega cerkvenega zboru, ki je proglašil Marijo za Mater božjo. Dr. Karl Capuder je v svoji pridigi "izvajal, da ima Maria dve največji odlike, namreč je Bogorodica in Brezmadežna... Krasen govor je izvabil solze, tako da je bilo čuti ihtenie in tudi moške oči so se kopale v solzah..."

Tudi tega ne zapademo, kako to, da naj grešni ljudje v vladarju kralju Aleksandru se tej solzni dolini ugotavljajo, mu je odpislala brzojavka.

Kdo v nebesih naj bo svetnik. Bržkone so mnogi izmed teh in kdo ne. Ako se npr. Slovenski ljudi in govornik pred leti v nebesih zbrati ne le prejeli enako navdušene ovacijske Francu Jožefu, o katerem so tudi pripovedovali, kako z veliko ljubezno in očetovsko paznostjo skrbi za nas Slovence in vse druge narode v slavni avstro-ogrski monarhiji.

Napak čemu si bi belili glavo s temi zamotanimi vprašanji! Rajše poglejmo naprej po poročilu o "veličastni manifestaciji na Brezjah", ki jo je predčital spomenico, "katero je podpisal 20,000 Slovencev v želji, da se poveliča Baraga kot svetnik, in jo nato izročil knezoškofu, naj ukrene potreb-

je videl ob tej priliki na Brezjah, da bi tudi v deželi prospiretite bilo več vere.

Izgleda, da je Grdina že dolgo odstoten in nič ne ve, da je tudi Mrs. Prosperiteta neznanega kam odpotovala.

Taka je bila veličastna katoliška manifestacija, na kateri so imeli odlično mesto "zastopniki ameriških Slovencev", zastopniki oblasti in slični visoki gospodarje. O gospodarskih brigah katoliških in mlačno katoliških ter ostalih Slovencev niso govorili. Nihče, ki bi padel z marša med te romarje, ne bi vedel, da je na svetu ekonomika kriza, ki pretresa sedanji gospodarski "red". Izvedel pa bi, da je nekje daleč dežela, kjer imajo čudežno stvar, kateri pravijo "prosperiteta", kajti o tej je govoril Anton Grdina.

je videl ob tej priliki na Brezjah, da bi tudi v deželi prospiretite bilo več vere.

Izgleda, da je Grdina že dolgo odstoten in nič ne ve, da je tudi Mrs. Prosperiteta neznanega kam odpotovala.

Taka je bila veličastna katoliška manifestacija, na kateri so imeli odlično mesto "zastopniki ameriških Slovencev", zastopniki oblasti in slični visoki gospodarje. O gospodarskih brigah katoliških in mlačno katoliških ter ostalih Slovencev niso govorili. Nihče, ki bi padel z marša med te romarje, ne bi vedel, da je na svetu ekonomika kriza, ki pretresa sedanji gospodarski "red". Izvedel pa bi, da je nekje daleč dežela, kjer imajo čudežno stvar, kateri pravijo "prosperiteta", kajti o tej je govoril Anton Grdina.

DR. KOŠUTIĆ O JUGOSLAVIJI IN HRVATSKI

Hrvatskim nacionalistom se je končno posrečilo prepričati naseljeniški urad zvezne vlade, da se svet ne bo podrl, akor dovoli hrvatskemu nacionalistu dr. Avgustu Košutiću priti na obisk v Zed. države. Košutić je to skušal storiti že lani, pa so ga dolgo držali na Ellis Islandu. Hrvatje so apelirali, prosili, posredovali, zastopniki Jugoslavije pa so enako energično nasprotovali njegovemu prihodu.

Dr. Avgust Košutić je zdaj takoj, da utrdi Radičovo "Hrvatsko seljačko stranko" v Zed. državah, ker v svobodni domovini ni več dovoljena. V intervjuju, priobčen v črkarskih "Daily News" 19. avgusta, razklađa Košutić kako kruta je srbska diktatura, ki zatira Hrvate. Očita kralju, da je despot, ki si je vzel pravico napovedovati vojne in sklepati mir vladati državo po svoji volji in volji srbske kamarile.

Kaj zahtevajo Hrvatje, je vprašal reporter Košutića. In on mu je odgovoril, da jih mora zadovoljiti edino le absolutna neodvisnost. To se pravi, da bi se ločili od Srbije popoloma in bi tvorili svojo narodno državo. "To je potrebno", pravi Košutić, "ne le da se zadovolji Hrvate nego tudi da se zasigura mir in stabilnost v Evropi. To je edini način, ki dovede do tega sveta v ekonomski napredek in blagostanje."

Diktatura, kakršno ima Jugoslavija, je daleč od našega idealja. Alli tudi to, ki propagira dr. Košutić, ni nikak ideal. Ako se Košutićevim Hrvatom kdaj želja izpolni, ne bo do "absolutno svobodo v svoji narodni državi" prav nič zadovoljni. Tudi evropski mir ne bo sigurnejši radi nje, še manj pa je res, da bi samostojna Hrvatska pripomogla Evropi k ekonomskemu napredku in blagostjanju.

Košutić bi dobri stvari korigiral, ako bi propagiral idejo bratstva in sodelovanja med jugoslovanskimi narodi v eni državi, namesto, da dviga svoj fanatični šovinizem, ki ni nič boljši in nič slabši kakor je srbski nacionalizem. Oba—s svojimi nezrelimi političarji ter njihovimi brezprogramskimi strankami—imata največ zastuge za današnjo diktaturo v Jugoslaviji.

Kje so obljudljeni dobrčasi?

Iz apelov za pomoč, ki jih dobivajo v Chicagu dobrodelne družbe, ni prav nič razvidno, da se časi izboljšujejo. Mrs. J. V. Farwell, uradnica zvezne dobrodelne družbe (United Charities) pravi, da je letos prosilo za podporo 311 odstotkov družin več kakor v preteklosti.

Junijsko leto so dobrodelne družbe razdelile podporo v vsoti \$32,395, letosnega junija pa \$268,327. Prosli mesec so izdale v podporah \$286,652. Vzlič narasli vsoti je pomoč nezadosten. Namesto 200,000 dollarjev bi jih bilo treba vsak mesec vsaj par milijonov.

Konstituiranje dunajskega delavskega izobraževalnega društva so tako na Dunaju kot drugod pozdravili z veseljem. Berlinški organ Lassallovev "Sozialdemokrat" je pisal pol entuziazma o tej ustanovitvi kličoč: bodočnost gre socialni demokraciji.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Lassalle pa je prišel z idejo produktivnih zadrug, ki bi veliko koristila delavstvu, ali prvo je, da si to pribori splošno volilno pravico, ki je ključ in geslo. Delavski stan se mora konstituirati v samostojno delavsko stranko. 23. maja 1863 je tudi ustanovil "Splošno nemško delavsko društvo", ki ga je izvilo svoj predsednik. Napredna stranka in njem Nationalverein pa sta videla v Lassallu velikega svojega sovražnika in sta 7. junija 1863 ustanovila proti njemu "Zvezzo delavskih društev". Kot Lassallov konkurenč je nastopal še mladi advokat pl. Schweitzer, ki je po njegovi smrti postal naslednik v predsedstvu Splošnega nemškega delavskega društva, in ustanovil prvi socijalno-demokratičen časopis "Der Sozialdemokrat". Društvo se je razvijalo največ v Porenju in v Hamburgu, čeprav je imelo svoj sedež v Lipskem. Na Saksonskem je delavstvo bilo še večinoma v meščanskih delavskih društvih, ki so proglašila za svoj program na prvem svojem zboru v Frankfurtu na M. l. 1863 "najčisteje domovinsko in narodno mišljenje. Delavec naj pomagajo zgraditi veliko očetnjava za združeno nemško ljudstvo." V teh društvih je takrat deloval že mladi August Bebel, ki je po kmalu začel nastopati proti meščanstvu, ker je pri vseh delavskih mezdih sporih stopal na stran delodajalcev.

Med tem je nastala vojna med Avstrijo in Prusijo, ki je pri Kraljevem Gradcu zmagala. Prusija je triumfirala. Bismarck je postal vsemogočen. Meščanska demokracija se je zrušila v prahu pred njim.

V avgustovih volitvah l. 1866 sta bila izvoljena v severonemški državni zbor dva Lassallovna in štirje z delavskih društev (med njimi Bebel in Liebknecht). Na zveznem zboru l. 1867 je bil Bebel proti liberalcu dr. Max Hirschmu izvoljen za predsednika Zvezze.

S tem je bilo nemško delavstvo organizirano v dve samostojnih frakcijah, ki sta obe v bistvu stremeli za enim ciljem. Zveza delavskih društev je 1868 na nürnbergskem zborovanju jasno proglašila: osvoboditev delovne ljudstva mora izbojevati le delovno ljudstvo samo.

Pojavila pa se je kmalu vroča želja po združitvi obeh frakcij in po ujedinjenju. 7., 8., 9. avgusta l. 1869 se je vršil v Eisenachu splošni nemški socijalnodemokratični kongres, ki je ustanovil socijalnodemokratično delavsko stranko in sprejel program, ki se imenuje eisenški program.

III.
USTANOVITEV PRVEGA DELAVSKEGA DRUŠTVA NA DUNAJU.

V Avstriji je seveda bilo delo za probudo delavskega ljudstva vse teže. Od Metternichovih in Sedlnickega dni sem se je smatralo ustanovitev društva po "podložnikih" za nekaj veleizdajalskega! Po solferinski bitki se je zdelelo, da bo malo bolje, pa tudi teda niso dovolili dunajskemu žurnalista Janezu Wagnerju ustanoviti "delavskega društva", ker "se taka društva kmalu izležejo v društva najbolj nevarne sorte, kar se

IV. VUK:

Skozi okno vlaka

(Mimobežni vtisi in epizode z mojega potovanja.)

(Nadaljevanje).

7. CETINJE.

Visoko 700 m nad morjem v gorski puščavi, sredi strahovitev vence vrhov leži Cetinje. Sest tisoč ljudi.

"Kakor kak Ptuj, večje ni," je zamodroval France, ko ga je zagledal.

"A lepše."

"Ni domova."

Lepo ravne in široke ulice so čiste. Hiše so po večini pritlične z vrtom. Hodiš po mestu, kakor po letovišču. Okrog pa gore, gore ... Sive, nage, ogromne, razorane skale — gorski venec.

Zvedavo gledajo na nas Črnomorci. Dečki osemletni prodajajo časopis.

Pa se postavi eden tak deček pred nas.

"Kako vi" pravi. "Razumem vas."

Govorili smo slovenski. Vem, da ni razumel, a vendar je trdil, da razume.

In zaziblje glovo.

"Ej, vi junaki. Borili ste se, da bili svobodni. Glejte, kakor Črnomorci ste sedaj."

Globoko mi je zapisano to črnomorsko dete v srcu. On, majhen, je povedal resnico. On, dočim vse drugi, mnogo drugih govore drugače. In postopajo drugače. Da, mi smo se borili, da bili svobodni ... Kako nam je v svobodi?

Črnomorci se prehajajo.

Vidim nekatere v narodni noši. Visoke postave sinji plašč, z zlatom obšito krilo ... Ali kdo so one druge? Tiste, običene tako, kakor pri nas v Ljubljani?

"Črnomorke," mi pojasmni moj sosed. "Moderniziranke..."

Cetinje mi ugaja. Na trgu koncentrirja godba. V kavarnah kramljajo in pijejo "pečeno" kavo.

Tudi tu, v Cetinju, smo nalegli na Slovence. In še kako hitro!

V kavarni smo sedeli. Pili smo kavo iz skodelic, za spoznanje večjih kakor naprtnik. Pa smo se spogledali.

"Ali bi?"

"Bo šlo?"

"Mora. Naj sliši Cetinje črnomorsko, junaško, kako se po slovensko poje."

"Tenorja nimamo."

"Gospa Marija ... Ali boste tenor?"

"Poskusim."

In smo poskusili. Sprva tiho, kakor brenčanje čebel.

"Sem mislil sнои v vas iti,

je b'la megleca v joseri ..."

Hkrati je vse utihnilo. Pomigali smo si z obrvimi. Urezaли smo jo nekoliko močneje:

"Hribi ponizjajte se,

Doline povijajte se,

da se bo vidlo to ravne polje ..."

"Gre," je pokimal Zdravko.

"Gre," je rekla gospa Marija.

"Gre," je rekel Matevž.

"Zdaj jo pa dajmo," sem dejal jaz.

In smo jo, da je zazvenelo razposajeno:

"Jaz sem Kranjčev Juri,

Marička odpri duri ..."

To bi bili moralni videti. Kavarna je bila hkrati polna. Koncerta ni nikdo več poslušal. Vse je vdrlo v kavarno. Tam iz gnejce je nekdo zakričal:

"Odkod ste se pa vzeli?"

Glas je razodeval presenečenje, radost, ganotje ...

"Glej ga Slovenca!" je vzkliknil Matevž.

"Bogme je ... Zdrav!" se je priril k nam visok, krepak možak s slovenskim obrazom.

Park View Wet Wash Laundry Co.

FRANK GRILL, pred.

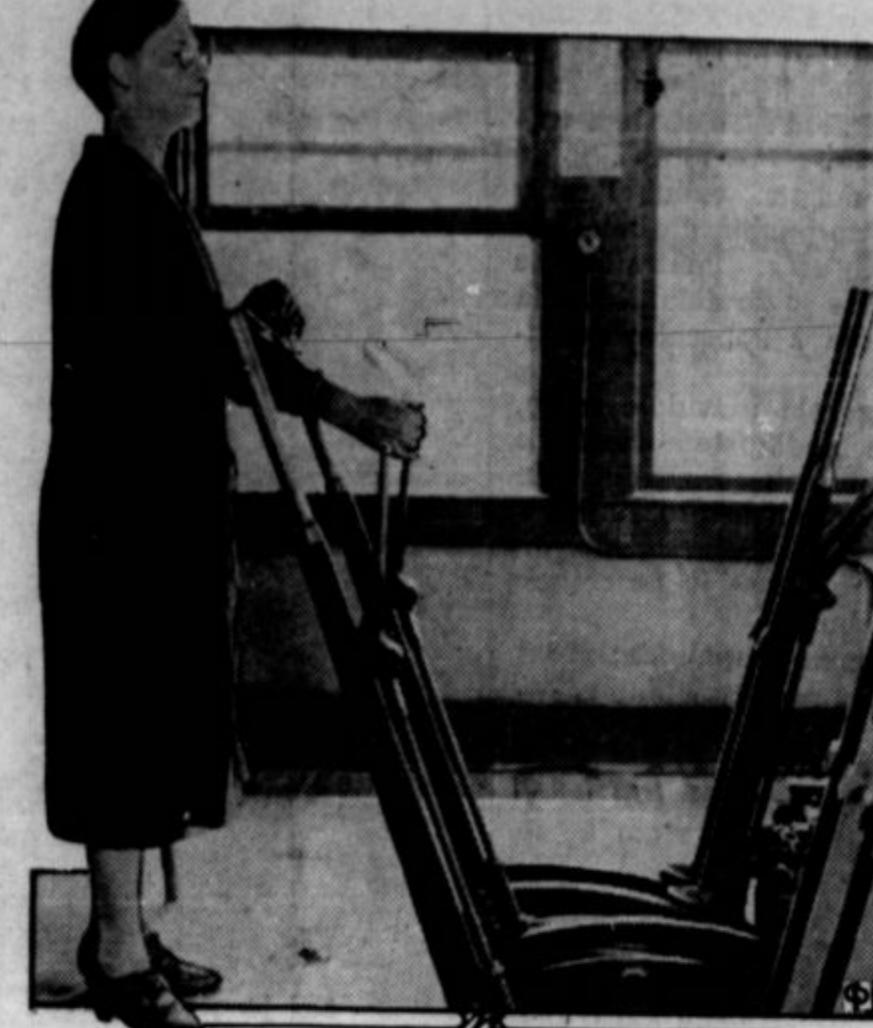
PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU
Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu. Ciceru in Berwynu in davačajo čistega na dom.

TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO.

Telefoni: Canal 7172-7173

1727-1731 W. 21st St. Chicago, III.

ŽENSKE NA ŽELEZNICAH

V zadnjih dneh delajo na železnicah samo moški, razen v pisarnah. Je pa v Detroitu ena ženska, ki dela na progici železnice Grand Trunk. Ustreljena je v stolpu za avtomatično operiranje premikališča. To delo je dobila med vojno. Ima v oskrbi 15 premikališč, po katerih se pomikajo največ tovorni vlaki. Pravijo, da je ena edina ženska v tej deželi, ki izvršuje te ženske poseli na železnicah.

OB DRUGI OBLETNICI SMRTI JOŽETA ZAVERTNIKA

Dne 28. avgusta bo dve leti, ranega delavstva, katero je pro- od kar je umrl Jože Zavertnik, prvi urednik "Proletarca" in pozneje urednik "Prospective". Delo, ki ga je vršil v SNPJ. in preje v JSZ., se nadaljuje po začrtanih potih. Tudi boji so enaki in isti, kakor poprej. Le borba za obstanek tisočerih članov je danes težja kakor je bila pred leti.

Pokojni Jože Zavertnik je dal svoje energije posebno SNPJ. Zezel je, da postane ta podpora organizacija resnična delavska ustanova tudi ideološko.

SNPJ ima danes, kakor vse druge slične organizacije, težke probleme, a imela je v svoji zgodovini, posebno v početku, že hujše. Zivljensko stanje velikega dela članov pa ni bilo še nobenkrat tako težko kakor je danes.

Le razredna zavest organizacijskega dela.

Pokojni Zavertnik se je s somišljjenimi trudil, da postane SNPJ. trdnega nele gospodarskega tudi kot delavska bojevna organizacija. Nazadnjaki so se proti tem tendencam bojevali prej in se bore proti njim danes. V opozicijo proti njegovim naukom je šlo celo partikulari, ki so mu bili najbližji.

Zasluge, ki jih ima pokojni Zavertnik, niso izbrisane. Živeli bodo, dokler bo SNPJ. delavska jednota, ne le po članstvu nego tudi miselno in načelno, in dokler bo obstajala JSZ. ter njeno glasilo "Proletar".

Ako vam je naročna na "Proletarca" potekla, ali ste jo že obnovili?

Kje so vzroki?

Ali je manj tovaren, delavnic? Ne, nasprotno!

Zlati in srebrni zakladi so centralizirani. leže v velikih kupih, prešli so v last manjšega števila posameznikov.

Ali rod zemlja manj, ker mora mnogo milijonov ljudi gladovati? Ne, nasprotno!

Statistika dokazuje, da je pridelek zemlje zaradi tehničke izpopolnitve mnogo večji.

Isto velja za vse druge naravne zaklade. In kljub obilici vseh naravnih darov, pomnoženi obilici, se socijalna beda vsak dan veča.

"D. P."

Vsi na prihodnjo sejo klubu št. 1 JSZ

Chicago, Ill. — Spored prihodnje redne seje kluba št. 1 v petek 28. avgusta bo zelo važen. Po končanem dnevnem redu sledi diskuzija o vprašanju sodelovanja soc. stranke s Farmer-Labor stranko v Illinois. Kratke referate o predmetu bodo imeli Chas. Pogorelec, Anton Garden in Frank Alesh. — P. O.

Druš. "Bled" JPZS vas vabi na piknik

Milwaukee, Wis. — Piknik druš. "Bled" št. 16 JPZS se vrši v nedeljo 30. avgusta v Country parku na Ramson Ave. (Country road B. B.) Odbor bo udeležence zadovoljil postrežbo v vseh ozirih. Vstopnina je prostota, vrhutega bo pet srečnih udeležencev obdarovanih z lepimi nagradami.

Tudi glede transportacije je preskrbljeno. Avto truki bodo vozili od zadnje postaje cestne železnice od 2. naprej vsake pol ure.

"Bled" vabi cenjene rojake v tej in sosednjih naseljih, da pridejo na piknik v čim večjem številu.

Pub. odbor.

Milwaukee, Wis. — Piknik druš. "Bled" št. 16 JPZS se vrši v nedeljo 30. avgusta v Country parku na Ramson Ave. (Country road B. B.) Odbor bo udeležence zadovoljil postrežbo v vseh ozirih. Vstopnina je prostota, vrhutega bo pet srečnih udeležencev obdarovanih z lepimi nagradami.

Tudi glede transportacije je preskrbljeno. Avto truki bodo vozili od zadnje postaje cestne železnice od 2. naprej vsake pol ure.

"Bled" vabi cenjene rojake v tej in sosednjih naseljih, da pridejo na piknik v čim večjem številu.

Pub. odbor.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI.

Sejo kluba št. 232 JSZ. se vrši vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva "Domovina" na 14. cesti. Sodružni, prihajajo redno na sejo in pridobivajo klubu novih članov, da na ta način ustvarimo močno postojanko J. S. Z. Somišljene vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej deželi edina delavska stranka s konstruktivnim programom, s katerim si delavstvo lahko pribori boljšo bodočnost in končno osvoboditev iz mesne sužnosti.

John Metelko, O. D.

Preščemo oči in določimo očala 6417 St. Clair Ave., CLEVELAND, O.

Martin Baretincic & Son
POGREBNI ZAVOD
324 Broad Street
Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

Sto izvodov za dva dollarja

V agitacijske namene poiljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dollarja. Naročite jih, kadar imate večjo sejo, veselico, shod, predstavo ali kako drugo priredo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroči. Poiljite naročilo pravčasno!

Frank Jerina v življenju in smrti

Cleveland, O. — O smrti Frank Jerine so listi, med njimi Proletarec, že poročali, zato se bom jaz omejil še na nekaj dodatnega poročila o njegovem življenju in delu ter o pogrebu.

Kot je čitateljem že znano, je Jerino zadušilo v avtu v garaži. Njegovo truplo je na željo sodrugo v sodružic ležalo v prostorih kluba št. 27 JSZ. v Slov. nar. domu. Obiskalo ga je stotine ljudi. V soboto 15. avgusta popoldne je bil pogreb. Rakev je bila prenesena na dvorišče, ki je bilo načlano ljudstva. Pevski zbor "Zarja" je zapel žalostnik. Za zborom je nastopal Frank Kacar, predsednik družbe Slov. nar. domu, ki se je poslovil od pokojnega člena direktorija. V imenu socialističnega kluba št. 27 je govoril Jos. Skuk, ki je opisal delo pokojnega Jerine na društvenem in političnem polju. Za njim je nastopal predsednik druž. št. 14 SDZ., ki je prečital nagrobeni govor v poslednji pozdrav umrlemu člunu.

Tako velikega pogreba slovenska naselbina v Clevelandu že dolgo ni videla. Nad stolpom avtomobilov je bilo v sprengodu. V krematoriju je zbor "Zarja" zapel poslednji v sloveno, in Anton Abram, predsednik druž. št. 126 SNPJ., je imel zadnji govor. Nato je bilo truplo vpepeljeno.

Na društvenem in političnem polju bomo Jerino veliko počestali. Bil je član kluba št. 27 od leta 1923 in bil večkrat izvoljen v klubov nadzorni odbor, za zapisnikarja in v razne začasne urade. Zelo se je trudil za uspeh naših predstev in na tem polju ga bomo še posebno počestali. Zanimal se

je za Slov. nar. dom in bil je član domovega direktorija.

Ples ga ni mikal, zato je na naših prireditvah toliko več delal. Za delavske organizacije je veliko prispeval, ker se je zavedal, da delavsko gibanje brez denarnih sredstev ne more uspešno vršiti svojih funkcij.

Jako mu je bila v zabavo, kadar je bil v družbi sodrugov v prijeteljev. Bil jim je vedno dobrodošel.

Delal je v tovarni in si tudi nekaj prihranil za slučaje stike. Smrt pa je napravila svoj račun.

Clanom in članicam kluba št. 27 je iskreno žal pokojnika. Cenili so Franka Jerina radi njegove lojalnosti našim načelom in vsled njegovega pridnosti. Naj mu bo blag spomin.

Naj še omenim, da je krsto, v kateri je ležal pokojnik, lično opramil z zelenjem znani cvetiličar Ignac Slapnik, in to brezplačno. On rad vsakemu storil uslužbo. Mi ga priporočamo. Vence je bilo mnogo, ki so jih poklonile organizacije in posamezniki. — J. Krebel.

Petindvajsetletnica druš.

SNPJ v Barbertonu

Barberton, O. — V soboto 5. sept. bo druš. Triglav št. 48 SNPJ obhajalo slavnost svoje 25-letnice. Nekaj društvenih uradnikov in ustanoviteljev bo imelo krajše nagovore in poročila, glavni govornik pa bo Joseph Siskovich, član gospodarskega odbora SNPJ. Med govorom zapoe nekaj pesmi tukajšnjih zborov "Javornik". Po izvršenem sporedu bo prosta zabava in ples. Slavnost se prične ob 7:30 zvečer. Vstopnina je 25c. Otroci v spremstvu staršev so vstopnine prosti.

Članstvo SNPJ, sodrugi in drugo občinstvo je vladivo vabileno, da pride na to slavnost. — Joseph Hiti.

BRIDGEPORT, O.

V nedeljo 20. septembra konferenca soc. klubov in društv Prosvetne matice JSZ v slovenski društveni dvorani. Po zborovanju piknik.

SYGAN, PA.

Konferenca in piknik soc. klubov in društv Prosvetne matice JSZ. v nedeljo

Jugoslovanska socialistična zveza

PRIĐRUŽENA SOCIALISTIČNI STRANKI

Naslov: Jugoslav Federation, S. P.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Eksekutiva Socialistične Stranke:

Morris Hillquit, New York, N. Y.; predsednik; Daniel W. Hoan, Wisconsin; James Oneal, New York; Alfred Baker Lewis, Massachusetts; Lillith Wilson, Pennsylvania; Jasper McLevy, Connecticut; James H. Morris, Pennsylvania; Meta Berger, Wisconsin; Jos. W. Sharts, Ohio. — Eksekutivni tajnik Clarence O. Senior.

Glavni urad: 2653 Washington Blvd., Chicago, Ill.

Tajništvo J. S. Z.:

Tajnik: Charles Pogorelec, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Eksekutiva J. S. Z.:

Frank Alesh, Peter Kokotovich, Geo Maslach, Filip Godina, Fred A. Vider, Joško Ovčen, Frank Zaitz.

Nadzorni Odbor J. S. Z.:

Sava Bojanovich, Donald J. Lotrich, Blaž Novak.

Prosvetni Odbor J. S. Z.:

Anton Garden, Ivan Molek, John Rak, Chas. Pogorelec, tajnik.

Nadzorni Odbor Slov. Sekcije J. S. Z.:

Frank Margolle, Angeline Zaitz, Frank Udovich.

"Proletarac"

glasilo in last slovenske sekcije JSZ.

UPRAVNI ODBOR PROLETARCA: John Olip, predsednik; Fred A. Vider, podpredsednik; Frank Alesh, tajnik; Donald J. Lotrich, blagajnik; Vinko Ločničar, Joško Ovčen, Anton Garden, nadzorni odbor.

Urednik: Frank Zaitz. Upravnik: Chas. Pogorelec.

IMENIK KLUBOV:

ILLINOIS
ŠT. 1, CHICAGO.—Tajnik-blagajnik Peter Bernik, 3204 S. Karlov Ave. Organizator Frank Zaitz. Zapisnikar Vinko Ločničar. Zboruje vsaki četrtek petek v mesecu ob 8. zvečer v dvorani SNPJ.

ŠT. 3, OGLESLEY.—Tajnik-blagajnik John Pohar, Box 63. Organizator John Hotko. Zapisnikarica Christina Nadevič. Seje vsako 3. ned. v mes. ob 7. zvečer na domu tajnika.

ŠT. 4, LA SALLE.—Tajnik-blagajnik Peter Banich R. 1. Organizator Math. Vogrich. Zapisnikar Joseph Novak.

ŠT. 20, CHICAGO.—Tajnik-blagajnik George Maslach, 837 Fullerton Ave., organizator Sava Bojanovich, zapis Geo Maslach. Zboruje zadnjo soboto v mes. zvečer v svojih posotorjih, 2250 Clybourn Ave.

ŠT. 45, WAUKESHA.—Tajnik-blagajnjica Anna Mahnich, 624 Helmholz Ave. Organizator Martin Judnich. Zapisnikar Rudolph Skala. Zboruje vsako tretjo nedeljo v mesecu v Slov. nar. domu.

ŠT. 47, SPRINGFIELD.—Tajnik-blagajnik Joseph Ovca, 1841 S. 15th St. Organizator Anton Per; zapis Julia Krmelj. Seje vsake 4. nedelje v m. ob 3. pop. v Slov. nar. domu.

ŠT. 50, VIRDEN.—Tajnik-blagajnik Frank Ilersich, Box 681.

ŠT. 224, PULLMAN.—Tajnik P. Verhovnik, 10138 Wentworth Ave., Chicago, Ill.

INDIANA
ŠT. 41, CLINTON.—Tajnik Ignac Spendal, Box 340. Organizator Partol Oblak, zapisnikar John Skof. Seje zadnjo nedeljo v mesecu.

KANSAS

ŠT. 21, ARMA.—Tajnik-blagajnik Anton Sular, Box 27. Zapisnikar Martin Gorenec. Organizatorji: Arma, Anton Sular; Franklin, Louis Marakov; Breezy Hill, Math Uelpi; Gross, John Kustell; Cockerill, Joseph Pillich. Redne seje se vrše vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Moose Hall, Arma.

MICHIGAN

ŠT. 114, DETROIT.—Tajnik-blagajnik Peter Kisevec, 8995 Sherwood Ave. Organizator Peter Benedict. Zapisnikar Frank Kuhovski. Seje vsako tretjo soboto v mesecu ob 8. zvečer na 116 W. 6 Mile Rd.

ŠT. 115, DETROIT.—Tajnik-blagajnik Frank Cesec, 15326 Woodingham Dr. Organiz. Jos. Anžiček, Ant. Anžiček in Frank Klančnik ml. Zapisnikar Anton Steffler. Zboruje vsako prvo nedeljo dopoldne v Slov. del. domu, 437 Artillery Ave.

OHIO

ŠT. 2, GLENCOE.—Tajnika Albinu Kravanja, Box 66. Seje vsako tretjo nedeljo dopoldne pri tajniku.

ŠT. 9, POWER POINT.—Tajnik Jacob Bergant, R. D. 2, Box 19, Lisbon, O. Organizator Steve Chuck in Matt Tušek. Zapisnikarička Agnes Chuck.

ŠT. 11, BRIDGEPORT.—Tajnik-blagajnik Frank Cesec, 15326 Woodingham Dr. Organiz. Jos. Anžiček, Ant. Anžiček in Frank Klančnik ml. Zapisnikar Anton Steffler. Zboruje vsako prvo nedeljo dopoldne v Slov. del. domu, 437 Artillery Ave.

ŠT. 24, SALEM.—Tajnik-blagajnik John Kržaj, RFD. No. 5. Organizator Jack Mihevc. Zapisnikar Jos. Cein. Seje 2. ned. v mes. ob 8. zvečer.

ŠT. 25, POWHATAN POINT.—Tajnik-blagajnik John Merzel, Box 344. Organizator Frank Šaber in John Krall. Zapisnikar John Kastrevce. Seje 1. ned. v mes. ob 10. dop.

ŠT. 27 CLEVELAND.—Tajnik-blagajnik Joseph A. Siskovich, 1009 E. 74th St. Organizator Louis Zorko. Zapisnikar August Komar. Seje vsako prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 pop. v Slov. nar. domu.

ŠT. 28, NEWBURGH.—Tajnik-blagajnik Anton Zelezniček, 8818 St. Catherine Ave. Frank Škodaj organizator. Zapisnikar Joseph Lever. Seje prvo sredo v mes. v Slov. del. dvorani na Prince Ave., ob 7. zvečer.

ŠT. 49, COLLINWOOD.—Tajnik-blagajnik Louis Zgonik, 723 E. 160th St. Zapisnikar Vincent Zgonik. Organizator Frank Barbich. Seje vsako 1. mesec v Slov. del. domu.

ŠT. 95, PINEY FORK.—Tajnik

George Smrekar, W. Aliquips, Pa. pič, F. Mikelič, A. Princ, J. Prudič, Anton Blažič, Fontana, Calif. Henrik Petičar, Nanticoke, Pa. Fr. in Cecilia Lipar, Steward, N. Y. K. in Mary Erznožnik, Red Lodge, Mont.

Paul Chešnik Toronto, O. Max Martz, Buhi, Minn.

Mike Krutz, Willard, Wis.

KONFERENCE J. S. Z.

ŠI. 1, ZAPADNA PENNSYLVANIA.—Tajnik Jacob Ambrožič, Moon Run, Pa. Organizator: John Terčelj in Geo. Smrekar, Pub.

A Jugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.

Official Organ of
Jugoslav Federation, S. P.

Proletar

OUR AIM:
EDUCATION,
ORGANIZATION,
CO-OPERATIVE,
COMMONWEALTH

NO. 1250.

Published Weekly at 3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL., AUGUST 27, 1931.

Telephone: Rockwell 2864

VOL. XXVI.

Panic Amidst Plenty

"It is difficult to put into words," writes W. G. Clugston to The Nation from Topeka, Kan., "a description of the disaster which has come to the American farmer with 25-cent wheat prices. It is difficult to describe what has been done to the farmer economically, and in hope, spirit and morale; it would be dire folly to try to predict what the farmer, in his despair and desperate straits, may try to do to the political and economic structure of the nation if conditions do not improve before he comes out of his dazed confusion and beings to fight for the existence of himself and his family."

"I don't want to appear radical, or an alarmist, but I am firmly convinced that there is today in the middle west a menace to the existing order which is becoming more threatening than anything that has been known since the founding of the republic. The producers who supply the food upon which the nation lives are facing worse than bankruptcy and the loss of their lands; many of them are actually facing a winter in which they will not be able to provide their families with food or fuel unless they are aided by the government or some form of charity. In the winter wheat producing areas the situation is more fraught with danger because it has come at a time when the farmers, with nature's aid, have produced more bounteous crops than ever before — because, as Gov. Woodring of Kansas has said, 'we are going through a panic in the midst of plenty'."

—The Milwaukee Leader.

THE ECONOMICS OF PROHIBITION

Economists are by no means unanimous on the economic effect of prohibition, but a recent study by Prof. Harry Miller of Brown University—who is no professional dry—seems to show that on the whole the lessened drinking in the working class of the earlier years of prohibition made for more, not less, prosperity. No economist who isn't a wet first and economist afterwards of will want—like Matt Wolf—to duck the dole talks by modifying the Volstead Act to restore prosperity. If it will, why aren't England or Germany, both of them floating in beer, more prosperous?

In spite of the absurd claims for it, I repeat, I should support the modification of the Volstead Act. What I chiefly regret is the fact that the A. F. of L. leaders are so much more in earnest about this change than about supporting adequately certain strikes, of organizing workers, or making effective their demands for the five day week and a larger share of the national income.

I have been recently at Allentown, Pennsylvania, where an heroic textile strike has been going on since April. The workers are sorely divided by a Communist minority which seeks to rule or ruin and subordinates union to party strategy. The Communists would never have had their chance if the A. F. of L. had really been on the job of relief and leadership. This job is the A. F. of L.'s business ahead of modifying the Volstead Act.—Norman Thomas.

United States Steel

The ostentatious announcement that the United States Steel Corporation has made a cut in dividends and salaries looks to us like a smoke screen for a wage cut about to be made. We hope we are mistaken, but we shall be surprised if this action is not the excuse, the talking point and the prelude for a reduction of the wages of the approximately 200,000 employees, quietly and without ostentation. This, of course, would be a disaster.

The steel workers are not organized and are therefore not in good shape to fight a pay cut, but it does not necessarily follow that they will take a cut without a strike. We hope they won't. The company has an undivided surplus of nearly \$450,000,000, according to the reports. It evidently does not need to cut wages. There would be no possible excuse for cutting the wages of useful workers until after dividends, both common and preferred, none of which are earned by the recipients, are eliminated altogether, and a real cut made in the larger salaries.

—The Milwaukee Leader.

BRITISH RAILWAYMEN FOR NATIONALIZATION

By 70 votes to 6 the conference of the National Union of Railwaymen of England decided to press the government for an "early and favorable" reply to the joint request of the railway unions for the nationalization of all forms of transport.

SEARCHLIGHT

By
DONALD J.
LOTRICH

Canada is not suffering so severely from the depression as we are in our United States. Canada was never so highly developed and perfected industrially as were the States. The government has always been a good deal more liberal than our own and the laws are therefore respected to a greater extent. In the past week this columnist has had a chance to speak with a number of prominent Canadian men on general topics having taken a long trip to Montreal in the Province of Quebec. These men are all agreed upon the question of prohibition. They ridicule us for our shortsightedness and hypocrisy. Canada too, had prohibition. Then, a good handful of bootleggers profited from the experiment but they have done away with it and now the government controls all liquor and realizes large sums of money annually. The Provinces of Quebec and Ontario netted seven million dollars last year from liquor sales. They attribute 40% of the liquor sales to U. S. tourists and claim that they are building their hard roads with U. S. money.

You will be glad to learn that the annual SNPJ Federation picnic was successful in every respect. Many came from Detroit and other cities to greet their friends. The Detroit girls were victor over the Pioneer girls in a soft ball game. Nada ladies lost to Slavija and Delavec Lodge was the strongest in a tug-o-war contest. Sava sang two songs delightfully. Frank Zaitz was the winner of the beautiful hand painting donated by Gregory Perushek and immediately turned it over to the Federation for future use. The day was ideal for a picnic and a goodly number were in attendance.

Just get ready to go with us to Waukegan, Ill. on Sunday Sept. 6, 1931, to the Jugoslav Workmen's Manifestation and Outing. The special car on the North Shore line will leave at 12:00 o'clock noon from the Adams and Wabash Station. Since Waukegan and Milwaukee will be strongly represented it is urgent that we Chicagoans fill our quota. The round trip fare will be \$1.20. We are told that wide interest has been aroused in and around Waukegan for the gathering. Several good speakers are slated to address the listeners.

One could write a whole lot on Ontario. Besides being a beautiful and fertile Province it is highly developed in government control of electricity and they pride themselves in being able to give more in return for the taxable dollar than any other State in the world. For \$2.50 per month the farmers have all the electricity they need to run machinery, and lighten their burdens, and make farming more pleasant. The government has also undertaken vast public projects to help the unemployed to jobs. And because the national life in Canada has never risen to our level they do not feel the changes as sharply. The people are very religious especially in Montreal, Quebec, and this religion had much to do to keep them in their lower standard.

In the August 22nd issue of "Enakopravost" in the Slovene editorial translation the editor comments on the issue of comrade Hillquit and the international oil case and our brief opinion in this column of a week ago. No one can deny that Morris Hillquit is not a brilliant and capable lawyer. Were he not that, surely he would not be given preference over thousands of other lawyers. I opined that Hillquit had a right to represent the oil interests even though he had the opposition in a confiscatory case. Hillquit has no benefits from the Socialist Party, outside of knowing

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

Members of branch No. 1 JSF Chicago should not forget to attend the regular meeting Friday, August 28, at the lower SNPJ Hall. Among other important reports that will be made, the Socialist and Farmer-Labor Party will be discussed by comrades Anton Garden, Frank Alesh and Chas. Pogorelec. These comrades have a different viewpoint about Socialists being affiliated with the Farmer-Labor Party of Illinois. This promises an interesting discussion and we urge you all to be present and to invite your friends.

Appeals to aid the striking coal miners in Pennsylvania, Ohio and West Virginia have been sent to the different labor and fraternal organizations by relief committees. The miners are on strike already for some time against wage reductions and the horrible conditions that

exist in their industry. With the coming winter, funds must be raised to help these miners carrying on their demands. The arrangement committee for a joint picnic to be held Sunday September 6 at Waukegan by branches JSF and lodges affiliated with its Educational Bureau have decided that half of the net proceeds will be given for this cause.

To enjoy the pleasant afternoon and evening, an all-day program is prepared in which many interesting features will take place. Speakers, singing by "Naprej" of Milwaukee and "Sava" of Chicago, a baseball game, and dancing will be displayed. The comrades and friends from Milwaukee, Sheboygan and West Allis will be present in large number. Chicagoans will not be missing from the scene, as many of them plan to make this trip with the North Shore Lines and automobiles. It will be the first joint Jugoslav Labor manifestation in this district and we urge you all to be present Sunday September 6, at Mozina's Park, Waukegan.

Comrade Ivan Molek of branch No. 1 JSF and editor of Prosvera will lecture in Strabane, Pennsylvania, under the auspices of branch No. 118 JSF at the SNPJ Hall. His subject is "American Labor, Past and Present". Mr. Molek is an interesting speaker and we advise our comrades and friends to hear him.

Hillquit has since withdrawn from the case. So the matter is settled. "Enakopravost" and its editor are trying to fool the people by telling them that I edit the English page of "Proletare". I must tell them that to date I have only been a contributor and the honor of editor has not been bestowed upon me to my knowledge. That shows their inconsistency to facts. So far as the last paragraph is concerned Brother "Enakopravost" had better start right at home, for, who has done more harm, damage and disrupted our nationals more than those who want to pin that charge on us?

That he is working for a cause and the coming generations On the contrary, Hillquit has given a lot of his valuable time and much money and brilliant thought towards the building up of our movement. With all this it certainly isn't proper for the editor of "Enakopravost" who at one time carried red card and gave it up to work and back up a republican party boss (a party stained with graft, corruption and racketeering) to ask what right Hillquit has to say that he is a Socialist and leader of the party? We need put up no other defense for Hillquit for he has a record of steady service in the Socialist party unlike the man who has asked this question.

In Newburgh (Cleveland), Ohio, the comrades of branch No. 28 JSF will celebrate Sunday September 6, at the Workers Home. Their program for the day also includes singing by "Zarja" of branch No. 27 and "Cvet". Looks like another good time for the Newburgh comrades and friends.

In this week's issue writes comrade Anton Turk, member of the English Division in Johnstown of an interesting meeting and First Anniversary they recently held. He tells us that only three members of the senior branch were present which was considerable less than they expected. There is no doubt but what more cooperation from the seniors should be given our younger folks. It is also true, as comrade Turk says, that our fathers cannot shoulder the burden alone, but the sons and daughters must be willing to give every means of support and in this way will accomplish something. Unexperienced Youth in any Labor movement will make very little progress and that is why it is necessary and important that we help them with their problems, attend their meetings and programs and show them our loyalty for their cause which is also ours. We would think that in times as at present greater progress for our movement should be had, but as it seems the hardship with which the workers must put up has little or no effect upon them along political and constructive thinking. But Socialism cannot be learned in a day, week or year, much less brought about overnight. However with more people studying it and joining our movement, a great program could be made in improving the conditions of the underdog.

MORE ENGLISH
ARTICLES ON PAGE 7.

FRAGMENTS

Americanism: An inseparable union of states, having one God, one Constitution, and 48 different definitions of justice.

"Humph", exclaimed Chief Toadhopper, the last of the Comanches, after listening to the story of the little dog who chased the street car, and didn't know what to do with it when he got it, "and what did paleface do with this country?"—American Guardian.

Americanism: Sick people taking nothing because they are poor and ignorant; well people talking "health-builders" because they are advertised in the magazines.

Maybe the reason why the Russians are still paying cash is because they have no banks.—American Guardian.

Who ever would have thought that farmers would buy power-driven machines to run themselves off the farms?

One reason why sin no longer shocks people is because nobody can smell onions if everybody eats them.

We believe with William Liebknecht that Socialism without democracy is pseudo-Socialism and democracy without Socialism is pseudo-democracy.

WEST VIRGINIA

A New York detective has taken time off from running down gangsters and has been snooping around the head office of the League for Industrial Democracy. The New York commissioner of police had been requested to investigate the L. I. D. by the chief of police of Charleston, West Virginia, and no doubt the chief had been urged by the mine owners whose starving men the league has been helping.

Norman Thomas, executive director of the league, has addressed a letter to the New York city commissioner of police, about this bit of espionage. He told the commissioner why the West Virginia mine owners would like to see the league intimidated in its good work. Among other things he wrote, "Let the chief of police of Charleston drive out on the river road to Kelley's Creek. Beginning on one of the most beautiful residential streets in America he will end in a mining camp with some of the worst shacks in the world. Let him consult some of the so-called forces of law and order in the camps who have beaten up men and women. Let him talk to Mrs. Christ Devitta whose baby was born dead after a constable had kicked her. Then he will know that it did not take outside agitators to bring on a strike or to keep up a strike in the midst of starvation."

The espionage is resented by the league, as well it may be. Funny, isn't it, how, in a case of this kind, it is always the wrong side that is subjected to espionage?—Milwaukee Leader.

BOULDER DAM

Those reports from Boulder Dam do not look so good.

They were to be expected, though, since the work is unfortunately being done under open shop conditions. Six western open shop concerns, it seems, have the contracts, which were let to the lowest bidders. It seems to be the idea to rush the work through as speedily as possible, without regard to the safety or the welfare of the workers. Some of the men, it is encouraging to note, have spunk enough to form some sort of an organization and go on strike.

The Boulder Dam project—which is to be given the name of Hoover dam—is a great engineering project, a very desirable piece of construction. It ought to be performed under the best possible conditions. It is a shame that the government, to save a few million dollars, should permit it to be done in the well-known open shop manner.

If our government were in the control of the right men—men who were more interested in the welfare of human beings than the welfare of dollars and vested interests—it would have consulted with organized labor regarding the recruiting of men for the project. The work would have been done under union conditions, and the unions would have undertaken to furnish the men. The miserable reports now coming, of loss of life and inhuman conditions, could not then have existed.

Well, we wish the open shop workers the gumption to organize and demand their rights—and we wish the rest of the workers in this country the gumption to quit voting for men who perpetrate that sort of a deal upon them.—Milwaukee Leader.

SEES HANDWRITING

"Some 15,000,000 of unemployed are being supported by their fellowmen, feeding on the financial and economic reserves of the industrial countries... Never was the incapacity of the economic leaders of the capitalist world so glaringly demonstrated as today... A capitalism which cannot feed the workers of the world has no right to exist. The guilt of the capitalist system lies in its alliance with the violent policies of imperialism and militarism... The ruling classes of the world today have completely failed in political leadership as in economic."

Now what wild-eyed Socialist, Communist, or Bolshevik wrote this slanderous attack on capitalism. Easy there! Twas none of these. It's from the pen of Herr Hjalmar Schacht, financier, economist, and president of the German Reichsbank through the Young Plan negotiations. Contrary to his American colleagues and their talking delegates in Washington, Brer Schacht has sense enough to read the handwriting on the wall. As far as Europe is concerned capitalism is augespielt. The only question is, shall it be decently buried, or hauled on the dump as scavenger revolution?"—American Guardian.

